

โรงเรียนที่ดี

Good Schools

นพ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์

คำนำ

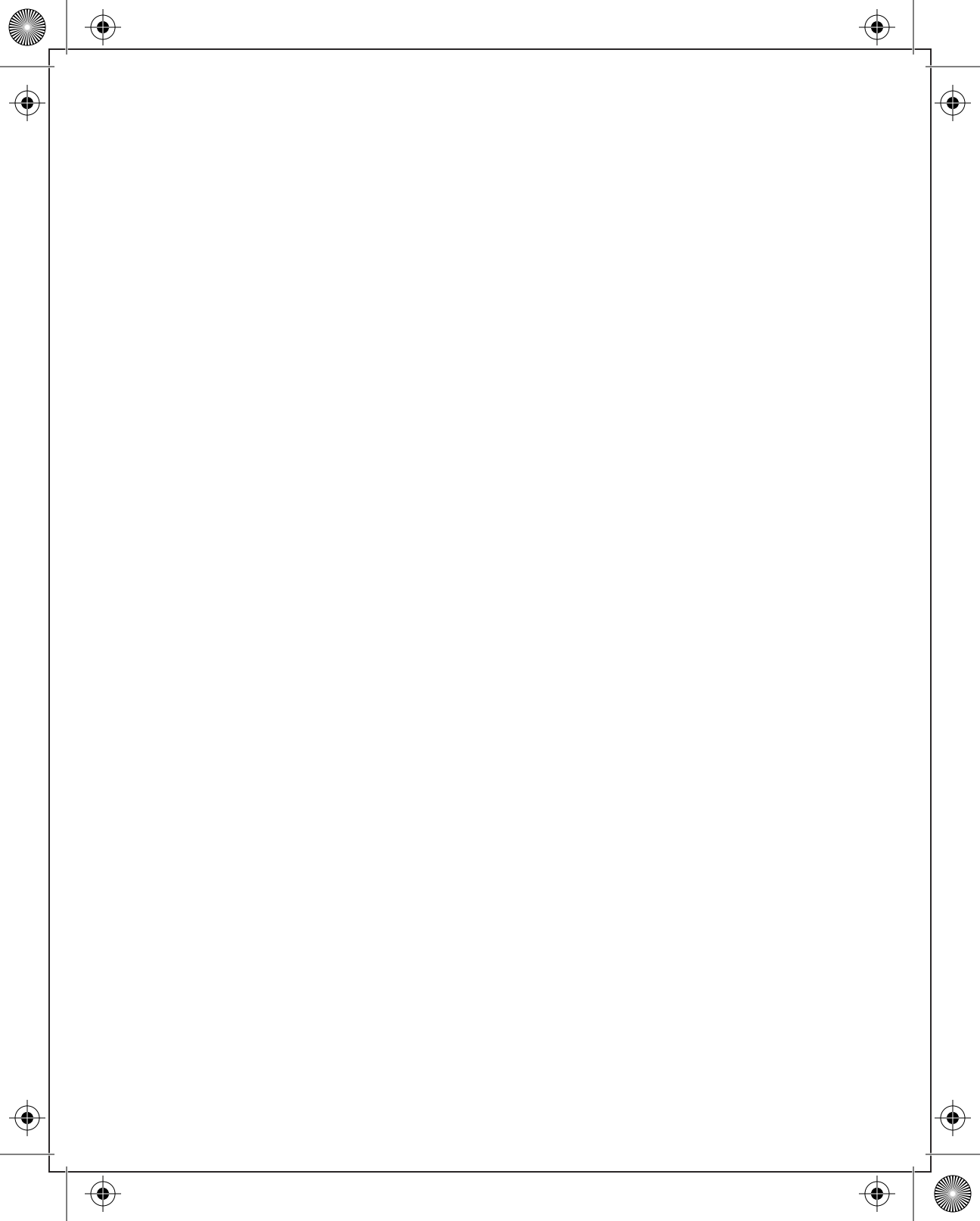
ในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา มีผลการศึกษาวิจัยที่ทำให้เราทราบว่าโรงเรียนที่ดีมีลักษณะอย่างไร การปฏิรูปการศึกษาที่ประสบความสำเร็จต้องทำให้โรงเรียนดีก่อนโรงเรียนที่ดี คือ โรงเรียนที่ทำให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีอุปนิสัยที่ดีงาม ประสบความสำเร็จทางวิชาการ และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป ปัจจุบันมีคำศัพท์ใหม่ๆ เกิดขึ้นในวงการการศึกษา เช่น การพัฒนาทักษะสมอง (Executive Function, EF), Growth Mindset, Professional Learning Community (PLC), ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ถูกค้นพบและปรากฏในการศึกษาวิจัยเรื่องลักษณะของโรงเรียนที่ดีมานานแล้วโดยไม่ได้ใช้คำดังกล่าวข้างต้น ผมได้ศึกษาทบทวนงานวิจัยต่างๆ และได้นำมาเผยแพร่ในหนังสือเล่มนี้ตามที่ท่านจะได้อ่านต่อไป

ผมหวังว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่ว่าในระดับใด ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป จะได้เข้าใจเรื่องโรงเรียนที่ดีได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

โรงเรียนที่ดีย่อมนำไปสู่สังคมที่ดี

ด้วยความปรารถนาดี

นพ. ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
กุมภาพันธ์ 2562

โรงเรียนที่ดี

มีการศึกษาจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนที่ดีมักมีความแตกต่างจากโรงเรียนที่ไม่ดีในแง่ทัศนคติของครูและนักเรียนซึ่งหมายถึงบรรยากาศของโรงเรียนนั่นเอง Weber ได้พูดถึง “ความมีระเบียบ ความมีจุดมุ่งหมาย ความเฝ้ายามและความสุขในการเรียน” การศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนที่ดีกับโรงเรียนที่ไม่ดี พบว่าครูและบุคลากรส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่ดี มักมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมุ่งมั่นใฝ่สัมฤทธิ์มากขึ้น ในขณะที่บุคลากรส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่ไม่ดีจะไม่มีลักษณะเช่นนี้

ในงานวิจัยปัจจุบันเริ่มต้นจาก Edmonds (1979) ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลคนแรกๆ เกี่ยวกับโรงเรียนที่ดี และได้ให้ข้อสรุปว่า โรงเรียนที่ดีมีลักษณะ 5 ประการต่อไปนี้

1. มีภาวะผู้นำในการบริหารงานที่เข้มแข็ง (Strong administrative leadership)
2. คาดหวังให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (High expectations for children's achievement)
3. มีบรรยากาศเป็นระเบียบเหมาะแก่การเรียนรู้ (An orderly atmosphere conducive to learning)
4. เน้นการให้เด็มาซึ่งทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การพูด ทักษะทางคณิตศาสตร์ ฯลฯ (Emphasis on basic skills)
5. มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างบ่อยครั้ง (Frequent monitoring of pupil program)

โรงเรียนที่ดี

การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการอ่านของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนที่ดี 8 แห่ง กับโรงเรียนที่ไม่ดี 8 แห่งในรัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่าโรงเรียนที่ดีมีลักษณะ ดังนี้ (Purkey & Smith 1983)

1. มีเป้าหมายทางการศึกษา (general sense of educational purpose)
2. ครูใหญ่มีภาวะผู้นำทางการศึกษาที่ดี (instructional leadership)
3. มีความคาดหวังในการเรียนรู้จากนักเรียนสูง (high expectation for student's learning)
4. สามารถตรวจสอบครูได้ (teacher accountability)
5. มีการฝึกอบรมภายในด้านการเรียนการสอนให้กับครูอย่างต่อเนื่อง (ongoing in-service training related to instructional program)
6. มีหลักสูตรการอ่านที่เน้นให้บรรลุทักษะการอ่านที่ซับซ้อน รวมทั้งบูรณาการ การอ่านเข้ากับวิชาอื่นๆ ด้วย

การศึกษาที่มีชื่อเสียงที่ทำโดย Brookover และ Lezotte ได้ทำการศึกษาในปี ค.ศ. 1979 ในรัฐมิชิแกน โดยวัดผลจากคะแนนการอ่าน (reading scores) ของเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 ได้บ่งชี้ลักษณะของโรงเรียนที่ดี คือ (Scheerens 1992)

1. เน้นการอ่านและคณิตศาสตร์ให้บรรลุวัตถุประสงค์
2. โรงเรียนที่ครูทุกคนมีความเชื่อว่า เด็กมีความสามารถในวิชาพื้นฐานได้ดี
3. ครูมีความคาดหวังสูงว่าเด็กสามารถทำได้
4. ครูใช้เวลามากในการสอนอ่านโดยตรง
5. มีความพอใจน้อย อยากจะ做得更好ขึ้น
6. เน้นให้พ่อแม่เข้าหาโรงเรียนมากขึ้น
7. มีการสอนเพิ่มเติมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน (compensatory program)

Levin และ Stark ได้ศึกษาหลายโรงเรียนที่เมืองชิคาโก และมีข้อสรุปว่าโรงเรียนที่ดีมีลักษณะดังนี้คือ (Purkey & Smith 1983)

1. ครูร่วมมือกันในการวางแผนหลักสูตร การสอนและการสอบ
2. ให้ความสนใจในเด็กที่เรียนอ่อน
3. เน้นทักษะทางสติปัญญาในระดับสูง เช่น การอ่านให้เข้าใจเรื่อง การแก้ปัญหา

โจทย์คณิตศาสตร์

4. มีทรัพยากรทางการเรียนการสอนมากขึ้น
5. ลดงานกระดาษ แต่ใช้การติดตามผลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. มีการบ้านและการติดตามจากผู้ปกครอง
7. มีการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน
8. มีการดูแลให้คำแนะนำครูและบุคลากรที่ดี
9. มีการติดตามความก้าวหน้าของเด็กในแต่ละชั้นเรียน
10. ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำที่เด่นชัด

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาลักษณะของโรงเรียนที่ปลอดภัย คือเป็นโรงเรียนที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง มีระเบียบวินัย ว่ามีลักษณะอย่างไรเมื่อเทียบกับโรงเรียนที่มีลักษณะไม่ปลอดภัย มีผลการศึกษาดังนี้ (Purkey & Smith 1983)

1. โรงเรียนที่ปลอดภัยมีการปกครองที่ดี ครูใหญ่มีลักษณะ 3 ประการคือ
 - 1.1 เป็นผู้ที่คุมระเบียบวินัยอย่างมั่นคง (firm disciplinarian)
 - 1.2 เป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่เหมาะสม (strong behavioural model)
 - 1.3 เป็นผู้นำทางการศึกษา (educational leader)
2. โรงเรียนมีกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ชัดเจนและมีการปฏิบัติตามกฎอย่างคงเส้นคงวาและยุติธรรม
 3. ครูมีความพอใจในงานมากและเห็นด้วยกับวิธีการของครูใหญ่
 4. ครูมีความสามัคคี
 5. ผู้บริหารจากส่วนกลางให้การสนับสนุนครูดี
 6. เป็นโรงเรียนที่เน้นเรื่องผลสำเร็จทางการเรียน คนที่ประสบความสำเร็จจะได้รับการให้รางวัล
 7. ขนาดของชั้นเรียนเหมาะสม มีความสัมพันธ์กันดี มีความเป็นกันเอง
 8. ครูมีขวัญและกำลังใจสูง
 9. มีจิตวิญญาณร่วมกันของโรงเรียนอย่างเข้มแข็ง
 10. นักเรียนเชื่อว่าการสำเร็จทางการเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมาย
 11. นักเรียนเชื่อว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ดี คือนอกจากปลอดภัยแล้วก็ยังเป็นสถานที่ที่ประสบความสำเร็จอีกด้วย

ในรัฐแคลิฟอร์เนียพบว่าโรงเรียนที่มีคะแนนการอ่านเพิ่มขึ้น มีลักษณะดังต่อไปนี้ (Sweeney 1982)

1. ครูมั่นใจในความสามารถของตนและมีความคาดหวังสูงจากนักเรียน
2. ชั้นเรียนมีระเบียบ
3. มีความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ครูกับครูใหญ่ มีการติดต่อสัมพันธ์กันมาก
4. มีการฝึกอบรมต่อเนื่อง โดยครูเป็นผู้กำหนดว่าต้องการจะฝึกฝนเรื่องใด และมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในเรื่องของโปรแกรมในลักษณะแบบไม่เป็นทางการ
5. ครูใหญ่มีความเป็นผู้นำที่ดี และในขณะเดียวกันก็ปล่อยให้ครูมีอิสระ กล่าวคือมีดุลยภาพระหว่างการเป็นผู้นำและการให้อิสระกับครู
6. ครูมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ด้วยตัวเอง

กระบวนการของโรงเรียนที่ดี

Purkey และ Smith (1983) ได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับผลของโรงเรียน และสรุปออกมาได้ดังนี้ งานวิจัยต่างๆ มักจะดูใน 3 ระดับคือ

- ระดับของโรงเรียนและระบบที่ใหญ่ขึ้นไป เช่น ระบบการศึกษา หน่วยสนับสนุน ว่ามีโครงสร้างทางการบริหารและลักษณะต่างๆ ที่คงที่ เช่น อาคารต่างๆ ว่าเป็นอย่างไร
- ขบวนการเปลี่ยนแปลงและบรรยากาศของโรงเรียน
- การเปลี่ยนแปลงระดับห้องเรียน ซึ่งใช้เงินน้อย แต่เปลี่ยนแปลงยาก ในที่นี้คือดูเรื่องการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในห้องเรียนจริง

บรรยากาศของโรงเรียน (School Climate)

บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง เป้าหมาย ปรัชญา และค่านิยมที่โรงเรียนยึดถือถือภาวะความเป็นผู้นำของครูใหญ่ ขวัญและกำลังใจของบุคลากร การดูแลอาคารและทรัพย์สินของโรงเรียน

ผลทางวิชาการ (academic effectiveness) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน (classroom-based factors) ในขณะที่ความประพฤติและอุปนิสัยมีความสัมพันธ์มากต่อบรรยากาศของโรงเรียน (Anderson 1982, Rutter 1983)

ทรัพยากรและลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน

จากงานวิจัยพบว่าความเก่าของอาคารเรียนและขนาดของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลของโรงเรียน แน่นอนว่าอย่างน้อยที่สุดโรงเรียนจะต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอเสียก่อน และเมื่อเรามีทรัพยากรขั้นต่ำแล้ว การเพิ่มทรัพยากรเหล่านี้โดยมุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียนนั้นจะไม่มีผล หากอาคารทรุดโทรมและขาดการดูแล จะทำให้มีการทำลายหรือทำให้ตึกนั้นๆ สกปรกหรือแย่ง แต่ถ้ายึดอยู่ในสภาพที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน นักเรียนจะเคารพในทรัพย์สินของโรงเรียน (Rutter 1983)

ขนาดของโรงเรียน

จากการศึกษาต่างๆ พบว่า โดยทั่วไปขนาดของโรงเรียนไม่ใช่องค์ประกอบที่สำคัญที่สัมพันธ์กับผลของโรงเรียน แต่แนวโน้มมีว่าเมื่อควบคุมปัจจัยทุกอย่างแล้ว โรงเรียนที่มีขนาดเล็กดูเหมือนว่าจะได้ผลดีกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่โตเกินไป แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ก็สามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นการมุ่งหน้าลดขนาดของโรงเรียนไม่น่าจะทำให้ระดับของโรงเรียนเพิ่มขึ้นมากได้ (Rutter 1983)

ขนาดของชั้นเรียน

การศึกษาจำนวนมากในเรื่องขนาดของชั้นเรียน และอัตราส่วนของครูต่อนักเรียนพบว่า มีข้อขัดแย้งกัน บ้างก็พบว่าขนาดของชั้นเรียนมีผล แต่บางการศึกษา ก็พบว่า อัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนไม่มีผลต่างกัน เราต้องยอมรับก่อนว่า โรงเรียนที่ได้รับความนิยมมักจะมีขนาดของชั้นเรียนที่ใหญ่กว่า ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนแย่งกันเข้ามาเรียนมากกว่า

เรื่องที่จะต้องพิจารณาต่อมาคือ ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะต้องพิจารณาขนาดของชั้นเรียน จำนวนของนักเรียนในชั้น โดยไม่คำนึงถึงวิธีการสอนในห้องเรียน มีการศึกษาพบว่านักเรียนที่ไม่ค่อยเก่งจะได้รับผลกระทบทางลบอย่างมากถ้าชั้นเรียนใหญ่ แต่จะได้ประโยชน์จากชั้นเรียนที่มีขนาดเล็ก การวิจัยส่วนใหญ่ได้ข้อสรุปว่า ถ้าขนาดของชั้นเรียนมีจำนวนนักเรียน 25-34 คน ขนาดของชั้นเรียนนั้นจะไม่มีผลในด้านความแตกต่างในการบรรลุความสำเร็จทางวิชาการในระดับชั้นหลังมัธยมศึกษาขึ้นไป ในทางตรงกันข้าม ชั้นเรียนที่มีขนาดเล็กจะช่วยให้การเรียนรู้ทางการอ่านและคณิตศาสตร์ดีขึ้นในชั้นต้นๆ ของโรงเรียน และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนของเด็กที่มีปัญหาหรือเด็กอ่อน

อย่างไรก็ตาม การวิจัยที่เรียกว่า Meta-analysis ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ ขนาดของชั้นเรียนจะให้ผลไม่ต่างกันถ้าอยู่ในช่วงระหว่าง 20-40 คน ในขณะที่ชั้นเรียนมีนักเรียนน้อยกว่า 20 คน จะมีผลต่อนักเรียนในเชิงบวก

ข้อสรุปนี้เป็นประโยชน์ในการคิดทำโรงเรียนให้ดีขึ้น และสามารถประเมินให้ดีขึ้นได้ ถึงแม้จะมีชั้นเรียนที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ถ้าเราต้องการให้นักเรียนมี active learning คงต้องใช้ขนาดของชั้นเรียนที่เล็กลง และในเด็กเล็กควรจะให้มีความจำนนเด็กน้อย เพื่อผลลัพธ์ที่ดีกว่าโดยเฉพาะในชั้นเรียนที่มีการสอนอ่านและคณิตศาสตร์ (Rutter 1983, Sylva 1994)

การแยกกลุ่มเด็กตามระดับความสามารถ

มีหลักฐานแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็ก ในโรงเรียนซึ่งแยกเด็กตามระดับความสามารถ (Tracking system) กับโรงเรียนที่ใช้ระบบ คละเด็กตามความสามารถ (Mixed ability) งานวิจัยพบว่า เด็กที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอ่อน มักจะมีการเคารพนับถือตัวเองต่ำ (low self-esteem) และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การสอนแบบคละความสามารถจะให้ผลดีกว่าโดยเฉพาะกับเด็กที่อ่อน โดยมีได้มีผลลดระดับของเด็กที่เก่งกว่า

มีการถกเถียงกันมากในเรื่องเหล่านี้ แต่เมื่อพิจารณาครบทุกด้านแล้ว ดูเหมือนว่า ในเด็กเล็กการสอนแบบคละความสามารถจะได้ประโยชน์กว่า อย่างไรก็ตามเมื่อติดตาม ดูเด็กต่อไปในชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า ที่มีการสอนเป็นรายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา ซึ่งต้องอาศัยความสามารถขั้นพื้นฐานก่อน การแยก เด็กตามความสามารถของรายวิชานั้นจะได้ประโยชน์มากกว่า และมีความสำคัญมากกว่า จะต้องแยกเด็กตามความสามารถรายวิชา โดยคำนึงถึงลักษณะ 3 อย่างดังต่อไปนี้ (Rutter 1983, Purkey & Smith 1983)

1. การแยกเด็ก (Tracking) จะต้องถือเอาตามความสามารถรายวิชา หมายความว่า วิชาการต่างๆในตอนแรกควรสอนแบบละความสามารถ จนกระทั่งชัดเจนว่า มันไปไม่ได้จริงๆแล้วในฐานะที่เป็นกลุ่มเดียวกัน แล้วจึงจะแยก โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะถูกแยกตามวิธีนี้มากกว่าจะให้ครูเป็นคนคัดเลือกว่าใครควรจะอยู่ในกลุ่มความสามารถใด และเด็กสามารถเปลี่ยนกลุ่มไปมาได้ตามความสามารถของเด็ก
2. เมื่อแยกกลุ่มเด็กตามความสามารถแล้ว จะต้องไม่มีความแตกต่างในคุณภาพของการสอน ในการศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนมักจะพบบ่อยว่า เด็กอ่อนมักจะได้ครูที่ไม่เก่งในการสอน หรือครูที่มีประสบการณ์น้อยที่สุด โรงเรียนมักจะจัดครูที่เก่งและมีประสบการณ์มากที่สุดไปสอนเด็กที่เก่ง ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา และในที่สุดจะทำให้ความเคารพตัวเองของเด็กอ่อนนั้นต่ำลง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความล้มเหลวของโรงเรียน
3. มักพบเสมอว่า เด็กในกลุ่มเด็กอ่อนนอกเหนือจากจะไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนแล้วยังมีปัญหาด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น ความประพฤติ เด็กเหล่านี้มักจะได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนโรงเรียนในด้านการกีฬา ดนตรี การละครต่างๆ น้อยกว่ากลุ่มเด็กที่เก่งกว่า ดังนั้นจะต้องคำนึงถึงข้อนี้ด้วยว่า ในการพิจารณาเลือกเด็กเพื่อที่จะทำให้ความเคารพตัวเองของเด็กดีขึ้น ต้องพิจารณาให้ครอบคลุมและยุติธรรมต่อเด็กกลุ่มอ่อนทางการเรียนด้วย

การให้คำปรึกษาในโรงเรียน

โรงเรียนที่ใช้ระบบที่ค่อนข้างไม่เป็นทางการ คือ ครูคนไหนก็ได้ในโรงเรียนนั้นพร้อมที่จะพูดคุยกับเด็กในเวลาใดก็ได้เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เมื่อเด็กมีความจำเป็นที่จะคุยกับครูเรื่องปัญหาส่วนตัว โรงเรียนเช่นนี้จะมีผลที่ดีต่อเด็กมากกว่า (Rutter 1983)

องค์ประกอบทางเพศ

จากข้อมูลที่มีอยู่จำกัด พบว่า โรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนชายหรือหญิงล้วน ไม่มีความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Rutter 1983)

องค์ประกอบของนักเรียน

การศึกษาส่วนใหญ่พบว่า โรงเรียนที่ไม่ดีมักจะมีองค์ประกอบที่มีเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งด้อยโอกาสมากเกินไป เช่น เด็กสติปัญญาไม่ดี เด็กยากจนที่มีจำนวนมากไป ซึ่งไม่ว่าเด็กจะมีระดับสติปัญญาอย่างไรมักจะไม่มีความก้าวหน้าที่ดีขึ้น ถ้าไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนที่เก่ง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การอิงผลทางด้านกลุ่ม (Rutter 1983)

ความสมดุลของการรับเด็กเข้า

ตามที่ทราบกันว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนเก่งมาก จะมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีกว่า แต่ไม่ได้หมายความว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เก่งหรือนักเรียนด้อยโอกาสจะไม่สามารถเป็นโรงเรียนที่ดีได้ อย่างไรก็ตามมันก็มีผลต่อนโยบายทางการศึกษาคือ โรงเรียนน่าจะมีความสมดุลในการรับเด็กเก่งและอ่อนรวมๆ กัน แต่ในความเป็นจริงทำให้เกิดขึ้นได้ยากเนื่องจากปัจจัยในด้านองค์ประกอบของชุมชน

กรณีนี้ถ้าโรงเรียนไปตั้งอยู่ในชุมชนแออัดและมีคนด้อยโอกาสจำนวนมาก จะทำให้เด็กเก่งหรือเด็กที่มีโอกาสเข้ามารวมนั้นคงจะเป็นไปได้ยาก แต่ถ้าปล่อยให้ระบบตลาดเสรีซึ่งพ่อแม่กับโรงเรียนมีสิทธิร่วมกันเลือก ก็จะทำให้เกิดความไม่สมดุลเป็นอย่างมาก

มีการคิดกันว่าถ้าบังคับให้นักเรียนชั้นรุดแล้วไปส่งยังโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้เกิดความสมดุล ย่อมเป็นไปได้ เพราะจะทำให้เกิดความแตกแยกและความไม่พอใจเป็นอย่างมากในการปกครองประเทศ และยังเป็นผลเสียเพราะความเป็นเพื่อนของนักเรียนด้วยกันคงจะไม่เกิดขึ้น และกิจกรรมนอกโรงเรียนก็คงจะเป็นไปได้ ในทางอุดมคติแล้วควรทำให้ชุมชนนั้นมีการกระจายของประชากรที่สมดุลคือ มีทั้งคนที่มีโอกาสและด้อยโอกาสอยู่ร่วมกัน หากเป็นเช่นนี้ได้ในที่สุดจะสามารถทำให้โรงเรียนนั้นได้รับนักเรียนที่มีความสมดุลโดยอัตโนมัติ

แต่เมื่อในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากแล้ว ทางออกที่เป็นไปได้ในขณะนี้เพียงทางเดียวคือ การเพิ่มคุณภาพของโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีปัญหา หรืออีกความคิดหนึ่งคือเราต้องตั้งเป้าหมายทางการศึกษาของเด็กที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือเด็กอ่อนเด็กเหล่านี้ควรจะมีเป้าหมายอย่างไร จำเป็นหรือไม่ที่เขาจะต้องประสบความสำเร็จทางวิชาการ เราพบว่าเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เมื่อเรียนไม่ได้ดีก็มักจะออกจากโรงเรียนกลางคันหรือไม่สามารถเรียนต่อได้ ดังนั้นเป้าหมายทางการศึกษาจึงไม่ควรเป็นความสำเร็จทางวิชาการเพียงอย่างเดียว (Rutter 1983)

การเน้นวิชาการ

ในหลายปีที่ผ่านมา มีการศึกษาที่พบว่า กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการสอน และปัจจัยทางห้องเรียนมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จของเด็ก (Creemers 1994)

การสอนที่มีประสิทธิผล (Effective teaching) คือ

1. มีเป้าหมายอย่างชัดเจนทางวิชาการ
2. มีโครงสร้างการใช้เวลาที่ชัดเจน
3. มีการเน้นการสอนที่กระตือรือร้น (active instruction)
4. มีงานและมุ่งให้เด็กทำอย่างมีสมาธิที่ดี
5. มีการคาดหวังให้เด็กประสบความสำเร็จสูง

โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมักจะมีระเบียบวินัยที่สม่ำเสมอ มีการตรวจการบ้านเป็นอย่างดี มีการคาดหวังทางวิชาการสูง มีการใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอน มีการวางแผนเรื่องหลักสูตรเป็นกลุ่ม มีระบบตรวจสอบครู

โรงเรียนที่ดีต่างจากโรงเรียนที่ไม่ดีในแง่ที่ว่า โรงเรียนที่ดีจะเน้นเรื่องความสำเร็จทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม และมีการกระทำที่แปรจากความคาดหวังไปสู่การปฏิบัติ (Rutter 1983,1985b)

การจัดการในชั้นเรียน (Classroom management)

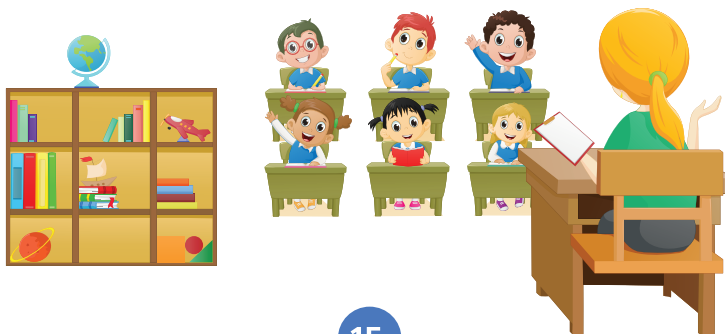
ไม่เป็นการเพียงพอที่จะเน้นแต่ด้านวิชาการต่างๆ ไปโดยไม่ดูว่าภาคปฏิบัติ เป็นอย่างไร หรือเกิดอะไรขึ้นในชั้นเรียน สิ่งที่พบในชั้นเรียนของโรงเรียนที่ดีมีลักษณะ ดังนี้ (Creemers 1994)

1. ใช้เวลาส่วนใหญ่ในบทเรียนในวิชาที่จะมีการเรียนการสอนเกิดขึ้นมากกว่า จะใช้เวลาในเรื่องประจำวัน เช่น จัดแต่งเครื่องมือ แจกกระดาษ หรือการจัดการกับนักเรียนที่มีปัญหาด้านความประพฤติ
2. ครูใช้เวลาส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนทั้งชั้นมากกว่าที่จะมุ่งเน้นอยู่กับนักเรียนบางคน และใช้เวลาน้อยในการจัดระเบียบหรือคอยห้ามปราม
3. ชั้นเรียนเริ่มและจบตรงเวลา
4. ครูให้การประเมิน(feedback)ที่ชัดเจนตรงไปตรงมากับนักเรียนเกี่ยวกับงานของนักเรียน และบอกนักเรียนว่าครูคาดหวังอะไร
5. ครูใช้วิธีการให้แรงเสริม เช่น ให้คำชมเพื่อให้งานของนักเรียนดีขึ้น

มีการศึกษาพบว่า การจัดการในชั้นเรียนที่เน้นการสร้างอุปนิสัย (Character development) มากกว่าการจัดการโดยเน้นการปรับปรุงพฤติกรรมจะทำให้เด็กมีความผูกพันกับโรงเรียนและมีความประพฤติที่ดีกว่า (Rutter1983)

จะเห็นว่าปัจจัยทั้งหลายมีขบวนการ 2 อย่างใหญ่ คือ

1. ทำอย่างไรจะให้นักเรียนมีความเอาใจใส่และอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่ดี
2. วิธีการสอนที่ได้ผล

ดังนั้นครูควรตั้งใจในการสอน มากกว่าที่จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการแจกกระดาษหรือจัดแจงบทเรียน เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนสูญเสียสมาธิ และทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในชั้นเรียน ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ความล้มเหลวในการคงระเบียบในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

Rutter (1983) พบว่า

1. ทั้งในโรงเรียนที่ดีและไม่ดี ครูที่ด้อยประสบการณ์มักจะใช้วิธีการที่ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียน
2. จากการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental study) พบว่า ถ้าเราช่วยครูให้มีความสามารถในการจัดการชั้นเรียนที่ดี จะทำให้โรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จมากขึ้น การฝึกหัดครูจึงควรเน้นทักษะในด้านของการจัดการชั้นเรียน

ระเบียบวินัย

เรามักเข้าใจผิดว่าระเบียบวินัยหมายถึงการลงโทษ แต่การศึกษาพบว่าโรงเรียนที่มีระเบียบวินัยดีคือ โรงเรียนที่ใช้การลงโทษน้อย และพบว่าการลงโทษบ่อยเป็นวิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดระเบียบวินัย

Rutter (1983) ได้ศึกษาว่า ระเบียบวินัยที่อิงความเป็นกลุ่ม (group-based) และมีมาตรฐานที่ชัดเจนจะช่วยให้นักเรียนรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่โรงเรียนคาดหวัง การทำให้กฎมีความศักดิ์สิทธิ์ ครูทั่วไปควรสามารถจัดการกับนักเรียนที่กระทำความผิดได้ทันทีโดยไม่ต้องให้ครูอาวุโสมาจัดการทีหลัง

มีการศึกษาเพิ่มว่า การใช้วิธีการที่รุนแรง เช่น ตีหรือตบ หรือใส่กุญแจมือนักเรียน ยังมีผลเลวร้ายต่อนักเรียน และส่งผลให้นักเรียนมีความประพฤติที่แย่ง แม้การตีจะเป็นสิ่งที่ไม่ผิดโดยหลักการ แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ส่งผลดี ก่อให้เกิดทุรกรรมและการหนีเรียนมากขึ้น โรงเรียนที่พยายามควบคุมกฎเกณฑ์ต่างๆ ในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ (ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่) นักเรียนจะหนีเรียนมากขึ้น (Hyman 1998)

จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า โรงเรียนจำเป็นต้องมีวิธีการส่งเสริมให้เกิดระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ เพราะการใช้การลงโทษที่มากเกินไปก่อให้เกิดความประพฤติที่ก้าวร้าว หนีเรียนมากขึ้น และสร้างบรรยากาศที่ไม่ดี แน่แน่นอนว่าการลงโทษและการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ในที่สุดวินัยที่ดีจะต้องเกิดขึ้นจากนักเรียนส่วนใหญ่ที่ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษามากกว่าจะเกิดจากความกลัวว่าจะถูกลงโทษ

การฝึกวินัยคือการพัฒนาการเข้าสังคมที่ได้ผลอย่างค่อยเป็นค่อยไป และการสร้างบรรยากาศของสังคมซึ่งให้ความรักและเอาใจใส่ในชั้นเรียน การฝึกวินัยมิใช่มุ่งเน้นการลงโทษ แต่เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกับโรงเรียน และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม มีการใช้ระบบประชาธิปไตยภายใต้กฎซึ่งอยู่ในบรรยากาศของความรัก กฎซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของคุณธรรมและการเคารพผู้อื่น เช่น เราจะไม่ใช่เสียงรบกวนผู้อื่น ในขณะที่ผู้อื่นกำลังเรียน ไม่ใช่กฎที่ครูตั้งขึ้นมาเองหรือสั่งมาจากเบื้องบนโดยไม่มี ความหมาย เช่น “ฉันทบอกให้เจียบ เธอก็ต้องเจียบ” เมื่อเด็กละเมิดกฎก็ต้องฝึกวินัย โดยให้เด็กเข้าใจ วัตถุประสงค์เบื้องหลังของกฎ แก้ไขในสิ่งผิด และมีความรับผิดชอบ (Rutter 1983, Baker 1998)

โรงเรียนที่ดี

โรงเรียนที่ดีจะต้องส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ก่อนการสนับสนุนให้เกิดทักษะทางสังคมที่ดี ส่วนใหญ่เด็กที่เลี้ยงและมีปัญหาเรื่องการปฏิบัติตามกฎมักจะละเมิดกฎเล็กน้อย เช่น ทำงานช้า ไม่เชื่อฟัง ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่ทำการบ้าน เด็กที่มีปัญหานั้นจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวบ่อยครั้ง จนในที่สุดปัญหาเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้ได้สั่งสมและทำให้เกิดผลทางลบมากขึ้น ทำให้ครูไม่อยากยุ่งด้วย ถูกพักการเรียน ถูกไล่ออก และในที่สุดก็ลาออกกลางคัน ร้อยละ 50 ของเด็กที่มีปัญหาเกเรที่บ้านมักจะมีปัญหาด้านการเรียนร่วมกับปัญหาความประพฤติที่โรงเรียน (Rutter 1993)

โรงเรียนที่ดีควรใช้วิธีการที่เป็นบวก เช่น การชมเชยเมื่อทำงานดีในชั้นเรียน มีการประกาศคุณความดีต่อหน้าสาธารณะ เช่น ในที่ประชุมนักเรียน ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนดี ทุกคนอยู่อย่างสบายใจ นักเรียนก็จะมีความประพฤติที่ดี อีกทั้งการใช้วิธีการเชิงบวกทำให้นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง (self-esteem) มากขึ้น มองตัวเองในแง่ดี การศึกษาในองค์กรอื่นๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียนก็แสดงผลที่คล้ายคลึงกัน คือบรรยากาศที่ดีจะทำให้คนที่อยู่ในองค์กรนั้นทำงานได้ดีขึ้น (Rutter 1983)

การมีส่วนร่วมของนักเรียนและความรับผิดชอบของโรงเรียน

โรงเรียนจะดี ถ้านักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในขบวนการศึกษา สิ่งนี้ทำได้โดยการพยายามส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียนให้ดี เด็กควรจะมีส่วนร่วมและส่วนรับผิดชอบในโรงเรียน การศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีระบบพี่ปกครองน้อง (Prefect) มีผู้นำเด็กที่มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน โรงเรียนนั้นมักประสบความสำเร็จมากกว่า (Rutter 1983)

บุคลากรในโรงเรียน (Staff Organization)

ผลของนักเรียนจะดีเมื่อบุคลากรในโรงเรียนมีการวางแผนเรื่องหลักสูตรและมีความเห็นชอบร่วมกัน ในวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้โรงเรียนมีระเบียบวินัย จากงานวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีระเบียบปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ เกิดจากผู้บริหารโรงเรียนมีการตรวจสอบว่าครูมีการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้ออกความเห็นร่วมกันหรือไม่ ภาวะความเป็นผู้นำและการตัดสินใจของครูใหญ่จึงมีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน (Hallinger 1996)

ผลของโรงเรียนหรือผลของชั้นเรียน อย่างไหนมีความสำคัญมากกว่า

มีข้อพิจารณาอีกเรื่องหนึ่งว่า เราควรให้ความสำคัญกับเรื่องของโรงเรียนหรือเรื่องของชั้นเรียนมากกว่ากัน จากหลักฐานและการสังเกตพอจะสรุปได้ว่า โรงเรียนคือระบบๆ หนึ่ง ซึ่งภายในระบบนั้นประกอบไปด้วยครู ชั้นเรียน และเด็ก ระบบสามารถที่จะปรับปรุงตัวของมันเองได้ ดังนั้นเราควรมุ่งที่จะพัฒนาระบบที่จะช่วยส่งเสริมให้หน่วยภายในระบบนั้นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

เพราะหากปัจจัยต่างๆ ของโรงเรียนในระบบใหญ่ไม่เกื้อหนุนหรือส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนสอนได้ดี ก็จะเป็นการยากที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จ ดังนั้นระบบใหญ่ของโรงเรียนจะต้องดีเสียก่อนจากนั้นจึงจะส่งผลดีต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการเรียนการสอน (Rutter 1983, Maughan 1994)

การปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้น

จากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การสั่งการจากเบื้องบนสู่เบื้องล่างนั้น ไม่ได้ผลค่อนข้างแน่นอน โรงเรียนจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูสามารถวินิจฉัยได้ว่าปัญหาและเป้าหมายของตนเองคืออะไร และตั้งคำถามว่า ทำไมและอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้โรงเรียนไม่ดี (Purkey & Smith 1983)

Purkey & Smith (1983) เสนอว่าการที่เราพยายามปรับปรุงบรรยากาศโรงเรียน แล้วทำให้บรรยากาศโรงเรียนนั้นไปมีผลในระดับห้องเรียนนั้นง่ายกว่าการพยายามทำห้องเรียนให้ดีขึ้นที่ห้องแล้วหวังจะให้มีผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน

Rutter (1983) ได้พูดถึงการปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้นว่า ถ้าเราปฏิบัติต่อโรงเรียนว่าเป็นหนึ่งหน่วย (treat a school as a whole) และให้ความเอาใจใส่กับทัศนคติและความคิดของทุกคนที่อยู่ในโรงเรียน สิ่งนี้น่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ในการปรับปรุงโรงเรียน นักการศึกษาและนักวิจัยพบว่า โรงเรียนไม่ใช่สิ่งที่เราสามารถสั่งลงไปได้ เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้น (hierarchy) แต่มีลักษณะเป็นระบบที่เชื่อมต่อกันอย่างหลวมๆ (loosely coupled system) นั่นคืองานของครูที่โรงเรียนนั้นเป็นอิสระค่อนข้างมากจากหน่วยงานที่กำกับดูแล หรือครูใหญ่ และพบว่าห้องเรียนเป็นสถานที่ทำงานซึ่งมีอิทธิพลจากโครงสร้างใหญ่ของโรงเรียนน้อยมาก ไม่ค่อยมีใครไปกำกับหรือดูแลอย่างจริงจัง จังๆในชั้นเรียนว่าเกิดอะไรขึ้น ฉะนั้นจึงพบว่าการสั่งจากเบื้องบนลงไปยังเบื้องล่างนั้นไม่มีทางได้ผล (Purkey & Smith 1983)

โรงเรียนที่ดี

การปรับปรุงโรงเรียนจะต้องเน้นที่ การพยายามเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของคนและครูในองค์กร ทั้งความเชื่อ และบริหารงานให้มีฉันทามติ (consensus) ดีกว่าการควบคุม (control) การทำเช่นนี้มีได้ปฏิเสธความสำคัญของการเป็นผู้นำของครูใหญ่ แต่ผู้นำต้องพิจารณาการใช้กลยุทธ์ที่ทำให้ผู้ร่วมงานหรือพนักงานทุกคนในโรงเรียนนั้นเห็นด้วย และเห็นคุณค่าในการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ความสำเร็จเกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกันภายใต้บรรยากาศที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้ครูมีอิสระที่จะทดลองและประเมินผลด้วยตนเอง สิ่งนี้สามารถเกิดขึ้นได้เมื่อโรงเรียนมีครูใหญ่ที่มีความเป็นผู้นำ (Purkey & Smith 1983)

Purkey & Smith (1983) เสนอว่าเราสามารถปรับปรุงโรงเรียนได้โดยการคำนึงถึงปัจจัยดังนี้

- ด้านองค์กร และโครงสร้าง (organizational and structural variables)
- ด้านกระบวนการ (process variables)

ปัจจัยด้านองค์กร และโครงสร้าง

จะต้องมีการพัฒนาด้านต่างๆต่อไปนี้

1. การบริหารงานโรงเรียน
2. การเป็นผู้นำทางด้านการเรียนการสอนของครูใหญ่
3. ความมั่นคงของพนักงาน
4. ในระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีการวางแผนและเน้นเรื่องของวิชาการ

ส่วนในระดับประถมศึกษาจะต้องเน้นเรื่องทักษะพื้นฐาน

5. ต้องมีกระบวนการพัฒนาพนักงานหรือครูในโรงเรียนในทุกระดับของโรงเรียน มิใช่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเน้นให้มีการเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของคน ให้มีทักษะใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยต้องไม่ลืมว่าสิ่งเหล่านี้จะต้องเป็นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปและยาวนาน ฉะนั้นการให้การสนับสนุนที่สำคัญที่สุดคือพัฒนาทักษะใหม่ขึ้นมา มิใช่จะไปแก้ว่าครูขาดทักษะอะไร ดังนั้นจึงต้องช่วยกันวางแผน

6. ต้องให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและสนับสนุน โดยจะต้องบอกเป้าหมายของโรงเรียนให้ชัดเจน เน้นว่านักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และให้ผู้ปกครองร่วมมือติดตาม

7. ทุกคนในโรงเรียนจะต้องรับรู้ว่า การประสบความสำเร็จทางการเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ อาจจะต้องมีเรื่องของพิธีการหรือสัญลักษณ์ เพื่อประกาศให้โลกรู้ว่าโรงเรียนนี้เน้นด้านวิชาการ และเด็กจะได้รู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญ

8. ต้องใช้เวลาในการเรียนให้มากที่สุด (maximize learning time) โดยเฉพาะในชั้นเรียน นักเรียนจะต้องมีกิจกรรมการเรียนอย่างกระตือรือร้น (active learning activities) โดยมีการรวบรวมจากสิ่งต่างๆให้น้อยที่สุด เช่น การประกาศทางเครื่องเสียง การส่งข้อมูล การมีผู้มาดูงาน

9. ต้องมีการสนับสนุนการบริหารจากเบื้องบน

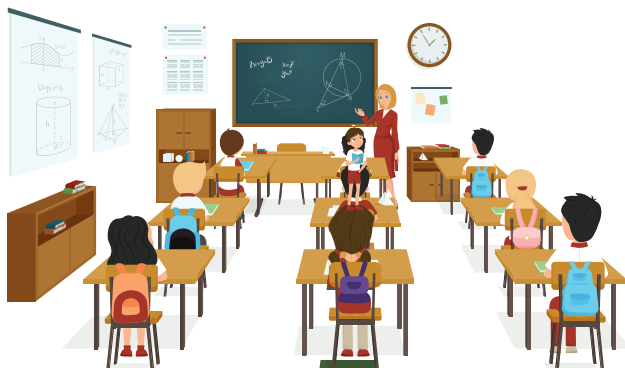
ปัจจัยด้านกระบวนการ

1. ต้องมีการทำงานร่วมกัน
2. ต้องมีความรู้สึกว่ายู่ในชุมชนเดียวกัน (sense of community) เช่น มีเครื่องแบบ สัญลักษณ์ หรือกฎเกณฑ์ ที่ทุกคนเห็นพ้องกัน
3. มีเป้าหมายที่ชัดเจนและทุกคนมีความคาดหวังสูง โดยการเฝ้าดูและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน และชั้นเรียนด้วยว่าวิธีการ ที่ได้กระทำไปนั้นบรรลุเป้าหมายหรือไม่

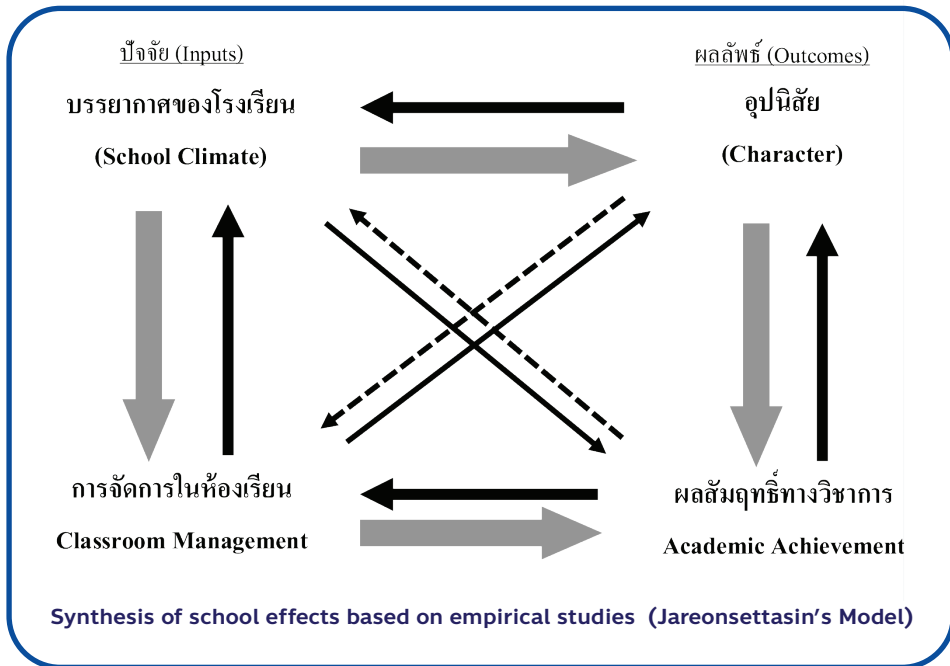
4. มีระเบียบวินัยเป็นอย่างดี

ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ ในการทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และเป็นสิ่งที่จะต้องเกิด ไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาดนอกเหนือความเข้าใจของเราได้ แต่เป็นสิ่งที่ยากที่จะทำให้เกิดจากภายนอกหรือสั่งมาจากผู้บริหาร ทำอย่างไรจึงจะให้เกิดขึ้นมาจากภายใน ดังนั้นกลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงอาจมองได้ง่ายๆ ดังนี้

1. สั่งลงมาจากเบื้องบน - มักจะไม่ได้ผล
2. ภาวะความเป็นผู้นำ ลักษณะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งหรือมีกลุ่มครูที่มีอิทธิพล ซึ่งรวมกลุ่มกันจนมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและมีพลังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3. ให้ความสนใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในโรงเรียน ซึ่งจะต้องจัดการให้ดี ผู้นำที่ดี จะต้องเจรจาต่อรองระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีการประสานและทำงานร่วมกัน เป็นอย่างดีได้

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของโรงเรียน สามารถสรุปและสังเคราะห์เป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยในโรงเรียนและผลลัพธ์ที่ต้องการ

บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง เป้าหมาย ปรัชญาและค่านิยมที่โรงเรียนยึดถือ ภาวะความเป็นผู้นำของครูใหญ่ ขวัญและกำลังใจของบุคลากร การดูแลอาคารและทรัพย์สินของโรงเรียน

การจัดการในห้องเรียน หมายถึง การจัดชั้นเรียน เทคนิคการเรียน การสอน ขนาดและทิศทางของลูกศรแสดงความมากน้อยและทิศทางของปัจจัย

จากแผนภูมิจะเห็นว่า ลูกศรมีทิศทางทั้งไปและกลับ แสดงให้เห็นถึงการมีผลกระทบสะท้อนกลับ เช่นถ้าดูเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ จะพบว่าสิ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมากที่สุดคือ การจัดการในห้องเรียนและอุปนิสัย ส่วนบรรยากาศของโรงเรียนก็มีผลบ้างแต่ไม่มากเท่าอิทธิพลทั้งสองอย่างข้างต้น แต่ในทางกลับกันจะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการก็มีผลสะท้อนกลับไปยังปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลเหล่านั้นด้วย

ถ้าเป้าหมายทางการศึกษาของเราต้องการให้เด็กมีอุปนิสัยที่ดีงาม สิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือบรรยากาศของโรงเรียน ส่วนการจัดการในห้องเรียนก็มีผลแต่น้อยกว่าผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการก็มีผลต่ออุปนิสัยเช่นกันแต่เป็นผลในเชิงกลับ นั่นคือ เมื่อเด็กมีนิสัยดีรักเรียน ตั้งใจ มีความรับผิดชอบดี ฯลฯ อุปนิสัยที่ดีเหล่านี้จะมีผลโดยตรงที่ทำให้เด็กเรียนได้ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการสูง และเมื่อเด็กประสบความสำเร็จทางวิชาการก็จะมีผลสะท้อนกลับทำให้มีความภาคภูมิใจในตนเองมากยิ่งขึ้น ประสบความสำเร็จมากขึ้น สิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการในห้องเรียนมากที่สุดคือ บรรยากาศของโรงเรียน ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและอุปนิสัยมีผลกระทบในเชิงสะท้อนกลับเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าถ้าเรามีการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของโรงเรียนหรือระบบใหญ่ มันจะส่งผลกระทบที่มากกว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบย่อย ดังนั้นเมื่อเรารู้ว่าเป้าหมายของเราคืออะไร และอะไรจะมีผลให้บรรลุตามเป้าหมายนั้น เราก็ควรแก้ไขให้ถูกต้องด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. Anderson, C. S. (1982) *The search for school climate: A review of the research*. Review of Educational Research, **52**(3), 368–420.
2. Allinder, R. M., Fuchs, L. S., Fuchs, D. & Hamlett, C. L. (1992) *Effects of summer break on math and spelling performance as a function of grade level*. The Elementary School Journal, **92**(4), 451–460.
3. Baker, J. A. (1998) *Are we missing the forest for the trees? Considering the social context of school violence*. Journal of School Psychology, **36**(1), 29-44.
4. Benninga, J. S., et al. (1991) *Effects of two contrasting school task and incentive structures on children's social development*. The Elementary School Journal, **92**(2), 149–167.
5. Ceci, S. J. (1991) *How much does schooling influence general intelligence and its cognitive components? A reassessment of the evidence*. Developmental Psychology, **27**(5), 703-722.
6. Creemers, B. P. M. (1994) *The Effective Classroom*. London: Cassell.
7. Chupaka, S. (2000) *Maths, science fox Thai students. Kingdom last in class, educational reforms urged*. The Nation, **25**(January 9), 1.
8. Dishion, T. J., French, D. C., & Patterson, G. R. (1995) *The development and ecology of antisocial behaviour*. In Cichetti, D. & Cohen, J. D. (Eds.), *Developmental Psychopathology Vol. II*. New York: Wiley-Interscience.
9. Dougherty, K. (1981) *After the fall: Research on school effects since the Coleman Report*. Harvard Educational Review, **51**(2), 301-308.
10. Dunn, J. (1996) *Children's relationships: Bridging the divide between cognitive and social development*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, **37**(5), 507-518.
11. Edmonds, R. (1979) *Effective schools for the urban poor*. Educational Leadership, **37**(October), 15-27.
12. Entwisle, D. R., & Stevenson, H. W. (1987) *Schools and development*. Child Development, **58**(5), 1149-1150.
13. Feshbach, N. D. & Feshbach, S. (1987) *Affective processes and academic achievement*. Child Development, **58**(5), 1335-1347.

14. Fisher, R. (1995) *Teaching Children to Learn*. Cheltenham: Stanley Thornes.
15. Hallinger, P., Bickman, L., & Davis, K. (1996) *School context, principal leadership, and student reading achievement*. *The Elementary School Journal*, **96**(5), 527-549.
16. Heyns, B. (1987) *Schooling and cognitive development: Is there a season for learning?* *Child Development*, **58**(5), 1151-1160.
17. Hirsch, B. J., & Rapkin, B. D. (1987) *The transition to Junior High School: A longitudinal study of self-esteem, psychological symptomatology, school life, and social support*. *Child Development*, **58**(5), 1235-1243.
18. Hirsch, B. J. (1999) *The Schools We Need and Why We Don't Have Them*. New York: Anchor Books.
19. Hopkins, D. (2013) *Exploding the Myths of School Reform*. United Kingdom: Open University Press, McGraw-Hill Education.
20. Hyman, I. A. & Perone, D. C. (1998) *The ecology of school violence*. *Journal of School Psychology*, **36**(1), 3-5.
21. Levin, B. (2012) *How to Change 5000 Schools: A Practical and Positive Approach for Leading Change at Every Level*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
22. MacDonald, I. M. (1997) *Violence in schools: Multiple realities*. *The Alberta journal of Educational Research*, **XLIII** (2/3), 142-156.
23. Mark, I. M. (1987) *Fear, Phobias and Rituals*. New York: Oxford University Press.
24. Maughan, B. (1994) *School Influences*. In Rutter, M., & Hay, D. F. (Eds.), *Development Through Life: A handbook for clinicians*. Oxford: Blackwell Scientific Publications.
25. Mortimore, P., & Sammons, P. (1987) *New evidence on effective elementary schools*. *Educational Leadership*, **45**(September), 4-8.
26. Mourshed, M., Chijioke, C & Barber, M. (2010) *How the World's Most Improved School Systems Keep Getting Better*. McKinsey & Company.
27. Noonan, B., Yackulic, R. A., & Hildebrand, D. K. (1997) *The effects of early oral language skills and other measures on subsequent school success: A longitudinal study*. *The Alberta Journal of Educational Research*, **XLIII** (2/3), 254-257.

28. Punch, K. F., & Moriarty, B. (1997) *Cooperative and competitive learning environments and their effects on behavior, self-efficacy, and achievement*. The Alberta Journal of Educational Research, **XLIII** (2/3), 158-160.
29. Purkey, S. C., & Smith, M. S. (1983) *Effective schools: A review*. The Elementary School Journal, **83**(4), 427-452.
30. Rutter, M. (1983) *School effects on pupil progress: Research findings and policy implications*. Child Development, **54**, 1-29.
31. Rutter, M. (1985a) *Family and school influences on behavioural development*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, **26**(3), 349-368.
32. Rutter, M. (1985b) *Family and school influences on cognitive development*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, **26**(5), 683-704.
33. Rutter, M. (1989) *Pathways from childhood to adult life*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, **30**, 23-51.
34. Rutter, M., & Rutter, M. (1993) *Developing Minds: Challenge and continuity across the lifespan*. New York: Basic Books.
35. Scheerens, J. (1992) *Effective Schooling: Research, theory and practice*. London: Cassell.
36. Schleicher, A. (2018) *World Class: How to Build a 21st-Century School System*. Paris: OECD Publishing.
37. Sweeney, J. (1982) *Research synthesis on effective school leadership*. Educational Leadership, **39**(February), 346-352.
38. Sylva, K. (1994) *School Influence on Children's Development*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, **35**(1), 135-170.
39. Verhulst, F. C., & Koot, H. M. (1995) *The Epidemiology of Child and Adolescent Psychopathology*. Oxford: Oxford University Press.
40. Wilcockson, D. (1997) *Underachievement in a middle school: Some conclusions from a longitudinal study*. Education Today, **47**(1), 33-46.

โรงเรียนที่ดี

